

OCMW en crisis

Het laatste vangnet

Maatschappelijk welzijn We wisten dat de recessie het aantal steunaanvragen zou doen stijgen, maar de huidige explosieve toename had niemand verwacht. De OCMW's slaan alarm. "Geen extra middelen vrijmaken, is om problemen vragen."

Tekst Goele Geeraert | Foto's Jan Locus | Illustratie Ief Claessen

Najaar 2008. Terwijl de wereld de ergste beurscrash sinds de jaren 30 beleeft, wordt ook op kleinere schaal de crisis gevoeld. "Sinds oktober, november steeg het aantal hulpvragen met ongeveer 30%. Ook de toegekende steun nam toe. Tegelijk verloopt de uitstroom vandaag een stuk moeilijker. En die tendens zet zich onverminderd voort." De vaststelling van Monica De Coninck, voorzitter van het OCMW Antwerpen (6.564 klanten met een vorm van financiële hulp, in december 2008), is

geen unicum. Francesca Verhenne is voorzitter van het

Aantal hulpvragen in Antwerpen steeg sinds november 2008 met 30%.

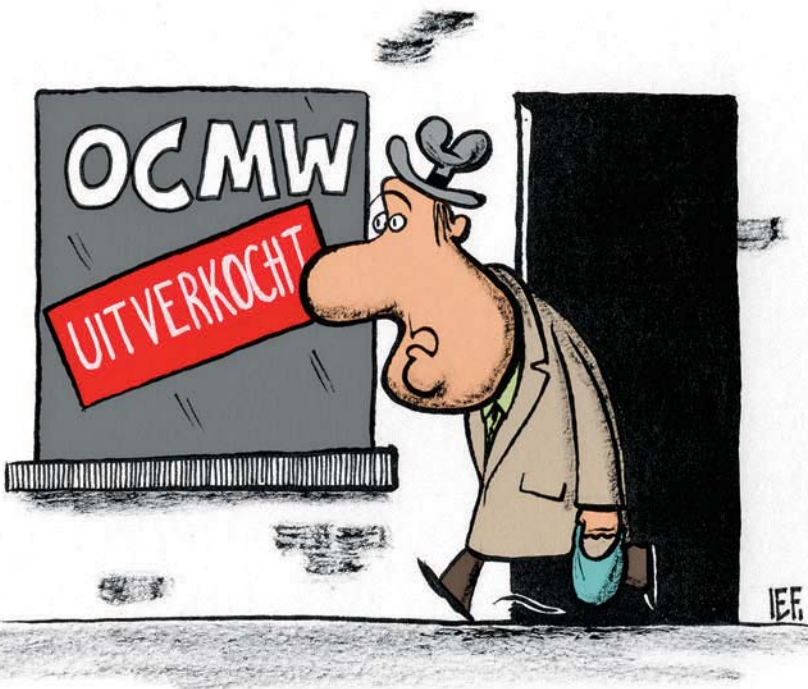
OCMW Kortrijk (3.947 individuele dossiers inclusief aanvragen verwarmingstoelage, in 2008). Ze treedt haar collega bij: "In januari, februari en maart van dit jaar brak de hulpvraag alle records. Tegenover de eerste maanden van 2007 noteerden we een stijging van 22%." Verhenne kaartte de toegenomen steunvraag begin maart aan op het directiecomité van de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (VVSG). En dat leverde meteen reacties op: "We stonden duidelijk niet alleen met het probleem. Een OCMW is het laatste vangnet van de sociale zekerheid. Wij komen pas tussen als er geen andere vorm van inkomsten meer is. In een crisis is een toenemende vraag voorspelbaar, maar iedereen dacht dat ze later zou komen, en ook dat ze minder spectaculair zou zijn."

NIEUWE KLANTEN

Door de inkrimping van de arbeidsmarkt loopt het activeringsbeleid van de OCMW's een stuk moeilijker dan voordien. Vooral *interimmers* komen vandaag niet meer aan de bak. Maar ook mensen die anders nooit langskwamen, kloppen nu voor een leefloon aan. Kleine zelfstandigen die de deuren moeten sluiten en slachtoffers van plotse reorganisaties kunnen vaak nergens anders heen. Vooral jonge mensen belanden bij het OCMW. Sommigen hebben te weinig gewerkt om in aanmerking te komen voor een werkloosheidsuitkering. Anderen werden dan weer door 'kostenbesparende' ouders op straat gezet. Ook alleenstaanden hebben het moeilijk. Hun inkomensverlies heeft een zwaardere impact op het gezinsbudget. Er is vooral meer vraag naar leeflonen, voorschotten op werkloosheidsvergoedingen en hulp bij schuldbemiddeling, budgetbeheer en doorstroming naar de arbeidsmarkt. De behandeling van dossiers uit die laatste drie categorieën is arbeidsintensief.

HANDEN TE KORT

De druk op de maatschappelijk werkers om de

situatie te beheersen en de klanten te helpen, stijgt met de dag. Extra mankracht aanwenden lijkt logisch, maar zo simpel ligt dat niet. “Er is op de arbeidsmarkt geen overschot aan maatschappelijk werkers”, weet Monica De Coninck. “Meer personeel aanwerven ligt ook financieel niet voor de hand. Wij innen zelf geen belasting. We moeten toekomen met wat we krijgen. Het OCMW is een bedelende instantie en de budgettaire context van de overheid is evenmin optimaal.”

Om rond te komen wordt naar alternatieve financiering gezocht: preventieve nevenprojecten gaan een tijdje *on hold*, nieuwe samenwerkingsverbanden zien het licht, alle mogelijke subsidiekanalen worden afgespeurd. De zoektocht naar geld leidt zelfs tot bij de serviceclubs.

INBOETEN AAN KWALITEIT

In afwachting roeien de OCMW's met de riemen die ze hebben. “We werken minder grondig en moeten dossiers noodgedwongen enkel administratief en niet langer inhoudelijk behandelen. We rekenen een stuk meer op de zelfredzaamheid van de mensen, maar die blijkt er niet altijd te zijn. We proberen meer door te verwijzen naar andere diensten zoals de CAW's (centra algemeen welzijnswerk) en CGG's (centra voor geestelijke gezondheidszorg), maar die kampen evengoed met wachtlijsten”, weet Miranda Potargent van het OCMW Bilzen (aantal dossiers of klanten niet bekend bij het ter perse gaan).

“De werkdruk stijgt. Als je team uit geroutineerde en gezonde krachten bestaat, kan je een eerste toevloed aan. Maar geen tweede.” Dan moet er naar andere uitwegen worden gezocht.

Franceska Verhenne: “Wij werken nog niet met wachtlijsten, maar we hebben het er binnenskamers al over gehad. Een wachtlijst maakt de toevloed organisatorisch beheersbaar. Voor de dienstverlening is een wachtlijst echter geen goede zaak. Hoe langer mensen met schulden of budgetproblemen blijven

Franceska Verhenne (OCMW Kortrijk): “Dit voorjaar brak de hulpvraag alle records.”

zitten, hoe moeilijker je hen kan helpen en hoe intensiever de begeleiding achteraf moet zijn.”

IMAGODEUK

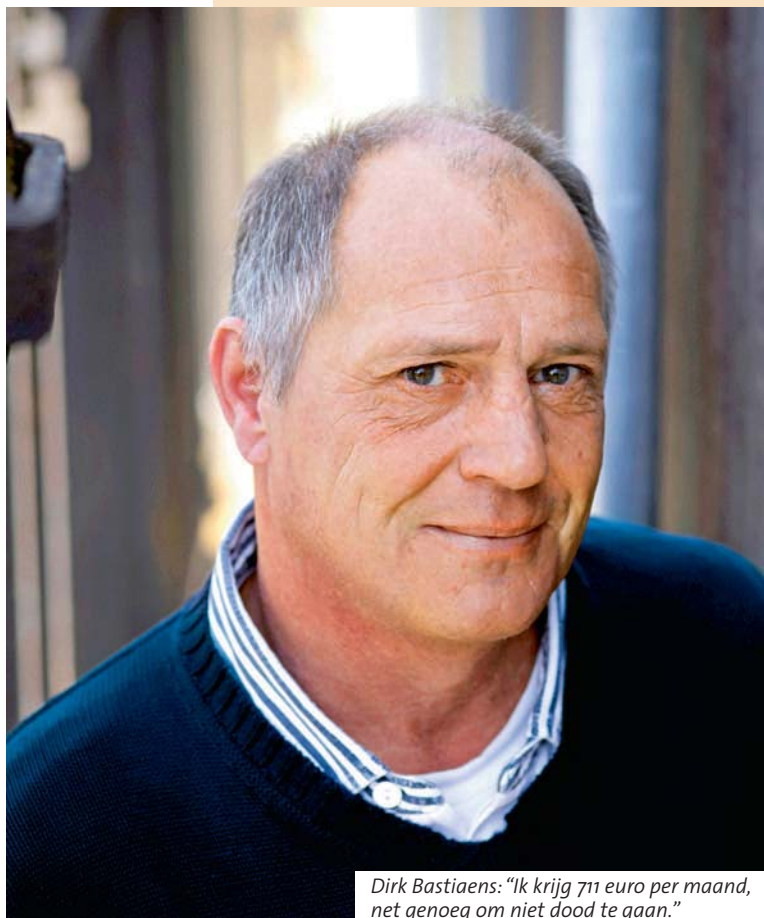
Als de crisis aanhoudt, zit er maar één ding op. Franceska Verhenne: “Dan moet de overheid midde-

	OCMW Antwerpen	OCMW Kortrijk	OCMW Bilzen
Stijging leefloondossiers in 2008 t.o.v. 2007	16%	7%	30%
Stijging dossiers schuldbemiddeling	10%	12%	-
Stijging dossiers budgetbeheer in 2008 t.o.v. 2007	14%	11%	50%
Stijging dossiers voorschot op werkloosheidsvergoeding in 2008 t.o.v. 2007	13%	-	-
Stijging aantal kantoorgesprekken in januari 2008 t.o.v. januari 2007	-	-	54%
Stijging individuele dossiers in 2008 t.o.v. 2007	36%	23%	-
Daling aantal werkenden na trajectbegeleiding	-	23%	-

Bronnen: OCMW Antwerpen, OCMW Kortrijk, OCMW Bilzen (Niet alle cijfers worden weergegeven. De OCMW's hadden op het moment van ter perse gaan geen uniformiteit in hun cijfergegevens.)

DE ATYPISCHE OCMW-KLANT

“Ik weet niet of ik een slachtoffer ben van de crisis of van een beleid met grote hiaten waarvan het OCMW de dupe is.” Dirk Bastiaens is wat je noemt, een atypische OCMW-klant. 53 jaar oud, een A2-diploma op zak en altijd in de bouw gewerkt. “Ik heb in loonverband gewerkt,

Dirk Bastiaens: “Ik krijg 711 euro per maand, net genoeg om niet dood te gaan.”

een eigen scheepswerf met 18 werknemers gerund en met momenten rijkelijk geleefd. Het OCMW was me totaal onbekend. Dat was iets voor ‘hopeloze’ mensen.” Tot vorige zomer. Op dat moment werkte Dirk in Barcelona voor Citibank. Hij verloor zijn job in Spanje, maar vond bij Citibank België onderdak. Toen ook die baan sneuvelde, begon de calvarietocht op zoek naar inkomen en werk. “Ik klopte voor een werkloosheidsvergoeding bij de vakbond aan. Maar mijn curriculum van de laatste drie jaar telde te weinig arbeidsuren, waardoor ik geen recht had op een uitkering. Dan sukkel je van de regen in de drop, en kom je sneller dan verwacht bij het OCMW terecht.”

Over het OCMW niet veel slechts. “Zij leveren goed werk en een geluk dat ze er zijn.” Maar volgens Dirk legt zijn hele situatie wel een aantal zwakheden van ons sociaal systeem bloot. “Ik krijg 711 euro per maand, net genoeg om niet dood te gaan. Ik heb vandaag nog 70 euro voor de komende 20 dagen van deze maand. Geen idee hoe ik dat voor elkaar krijg. Wie op een leefloon terugvalt, raakt sociaal geïsoleerd. Wat je ook wil doen, alles kost geld. Dat mensen letterlijk in de goot kunnen belanden, daar schrik ik niet langer van.”

Dirk zelf wil niet bij de pakken blijven zitten. “Elke dag surf ik naar de site van de VDAB. Daar staan nog duizenden banen vacant. Ik heb op tientallen gesolliciteerd, en toch kan ik zagezegd nergens terecht. Op de duur vraag je je af of al die vacatures wel echt zijn.”

De hele situatie in acht genomen kampt ons sociaal systeem volgens Dirk Bastiaens met een serieus probleem. “Ik heb professioneel soms risico’s genomen, ben voor bepaalde projecten gegaan, waardoor ik geen eeuwige reserve heb. Maar moet ik daarvoor gestraft worden? Als ondernemer heb ik altijd bijgedragen tot een sociaal systeem. Ik heb een systeem gesteund dat niet in staat is om me vandaag voldoende te helpen.”

len vrijmaken opdat we hetzelfde werk kunnen blijven doen. Inboeten aan kwaliteit is om problemen vragen. Bovendien bezorgt dat ons imago een fikse deuk. Door de crisis krijgt het OCMW klanten die er anders nooit een beroep op zouden doen. Dat geeft ons de

“Dat mensen letterlijk in de goot kunnen belanden, daar schrik ik niet langer van.”

kans om begrip op te roepen, om los te komen van de perceptie dat we een dienst voor *plantrekkers* en *niet-werkers*

zijn. Maar dat kan alleen als je dienstverlening op punt staat, anders genereer je net het tegenovergestelde effect.”

SIGNAALFUNCTIE

Verhenne vindt het daarom belangrijk dat de OCMW’s hun signaalfunctie blijven opnemen, en

reken daarbij op de steun van de VVSG: “Zij zou via een bevraging zoveel mogelijk cijfermateriaal moeten verzamelen. Op die manier blijven we niet in een emotioneel discours steken, maar kunnen we zwart op wit en objectief aantonen dat er op diverse terreinen een toegenomen steunvraag is.” Er valt geen tijd te verliezen. “Dit is het moment om het OCMW een stem te geven, nu iedereen voelt dat het moeilijk gaat. Zodra de crisis minder prominent in de media aanwezig is, zullen de OCMW’s haar gevolgen nog harder voelen. Omdat de crisis dan ook uit de hoofden van de mensen verdwijnt en de aandacht voor de zwaksten weer verslapt. Daarom is het des te belangrijker dat onze stem nu luid genoeg klinkt.”

► *Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum*